

MEDŽIAGA PROFESINIŲ ŽINIŲ EGZAMINUI

**STATYBOS INŽINIERIAMS, SIEKiantiems EITI STATYBOS
TECHNINĖS VEIKLOS PAGRINDINIŲ SRIČIŲ VADOVŲ PAREIGAS
KULTŪROS PAVELDO STATINIUOSE
IR KULTŪROS PAVELDO OBJEKTO TERITORIJOJE**

2019

PROFESINIŲ ŽINIŲ PROGRAMA

Seminaro medžiaga parengta pagal

Lietuvos statybos inžinierių sąjungos statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovų profesinių žinių vertinimo egzaminų programą E-163-17-LSIS,

patvirtintą aplinkos ministro 2017 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. D1-704.

Programa skirta Pareiškėjams, kurie turi teisę vadovauti tam tikrai statybos techninės veiklos sričiai (sritims) ir papildomai siekia įgyti teisę eiti šias pareigas kultūros paveldo objekte ir kultūros paveldo statinyje, kitame ypatingajame ar neypatingajame statinyje, esančiame kultūros paveldo objekto teritorijoje, jo apsaugos zonoje ar kultūros paveldo vietovėje.

PROFESINIŲ ŽINIŲ PROGRAMA

Egzaminų programa E-163-17-LSIS:

- Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas;
- Teritorijų planavimo įstatymas;
- Statybos įstatymas;
- STR 1.01.01:2005 „Kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentai“;
- PTR 3.02.01:2014 „Tvarkybos darbų projektavimo sąlygų išdavimo taisyklės“;
- PTR 3.06.01:2014 „Kultūros paveldo tvarkybos darbų projektų rengimo taisyklės“;
- PTR 3.04.01:2014 „Leidimų atlikti tvarkomuosius paveldosaugos darbus išdavimo taisyklės“;
- PTR 3.03.01:2005 „Nekilnojamojo kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų projekto ar tvarkomųjų paveldosaugos darbų projektų paveldosaugos (specialiosios) ekspertizės atlikimo taisyklės“;
- PTR 3.05.01:2005 „Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų tvarkybos darbų priėmimo taisyklės“;
- PTR 3.08.01:2013 „Tvarkybos darbų rūšys“;
- PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“;

PROFESINIŲ ŽINIŲ PROGRAMA

Egzaminų programa E-163-17-LSIS (tęsinys):

- Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija;
- 1964 m. Tarptautinė paminklų ir kompleksų konservavimo ir restauravimo chartija (Venecijos chartija);
- Apsaugos techninių priemonių įrengimo ir neatidėliotinių saugojimo darbų sąrašas, patvirtintas kultūros ministro 2013 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. ĮV-607;
- PTR 2.01.01:2006 „Gruntai. Bendrieji reikalavimai“;
- PTR 2.13.01:2006 „Teritorijų elementai. Bendrieji reikalavimai“;
- PTR 2.01.01:2010 „Kontakto zonos „Mūras/gruntas“ sutvarkymas. Pamatų tvirtinimas“;
- PTR 2.01.02:2010 „Giluminio vandens lygio reguliavimas“;
- PTR 2.02.03:2007 „Akmens mūro ir natūralaus akmens, plytų mūro paveldo tvarkyba“;
- Kultūros paveldo statinio projekto ekspertizės atlikimo taisyklės, patvirtintos aplinkos ministro ir kultūros ministro 2005 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. D1-279/IV-233;
- Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialistų atestavimo tvarkos aprašas, patvirtintas kultūros ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. ĮV-1012.

PROFESINIŲ ŽINIŲ EGZAMINAS

Profesinių žinių egzamino bilietas:

Veiklos sritis	Klausimų skaičius biliete
Projektavimas ir projekto vykdymo priežiūra	6 klausimai <i>Teigiamam žinių įvertinimui reikalinga surinkti minimali balų suma – 4 balai.</i>
Statyba	4 klausimai <i>Teigiamam atsakymų į šiuos klausimus įvertinimui reikalinga surinkti minimali balų suma – 3 balai.</i>
Ekspertizė	6 klausimai <i>Teigiamam žinių įvertinimui reikalinga surinkti minimali balų suma – 4,5 balo.</i>

PROFESINĖS VEIKLOS SAMPRATA

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos tikslai:

- *išsaugoti Lietuvos nekilnojamąjį kultūros paveldą,*
- *perduoti ateities kartoms,*
- *sudaryti sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis.*

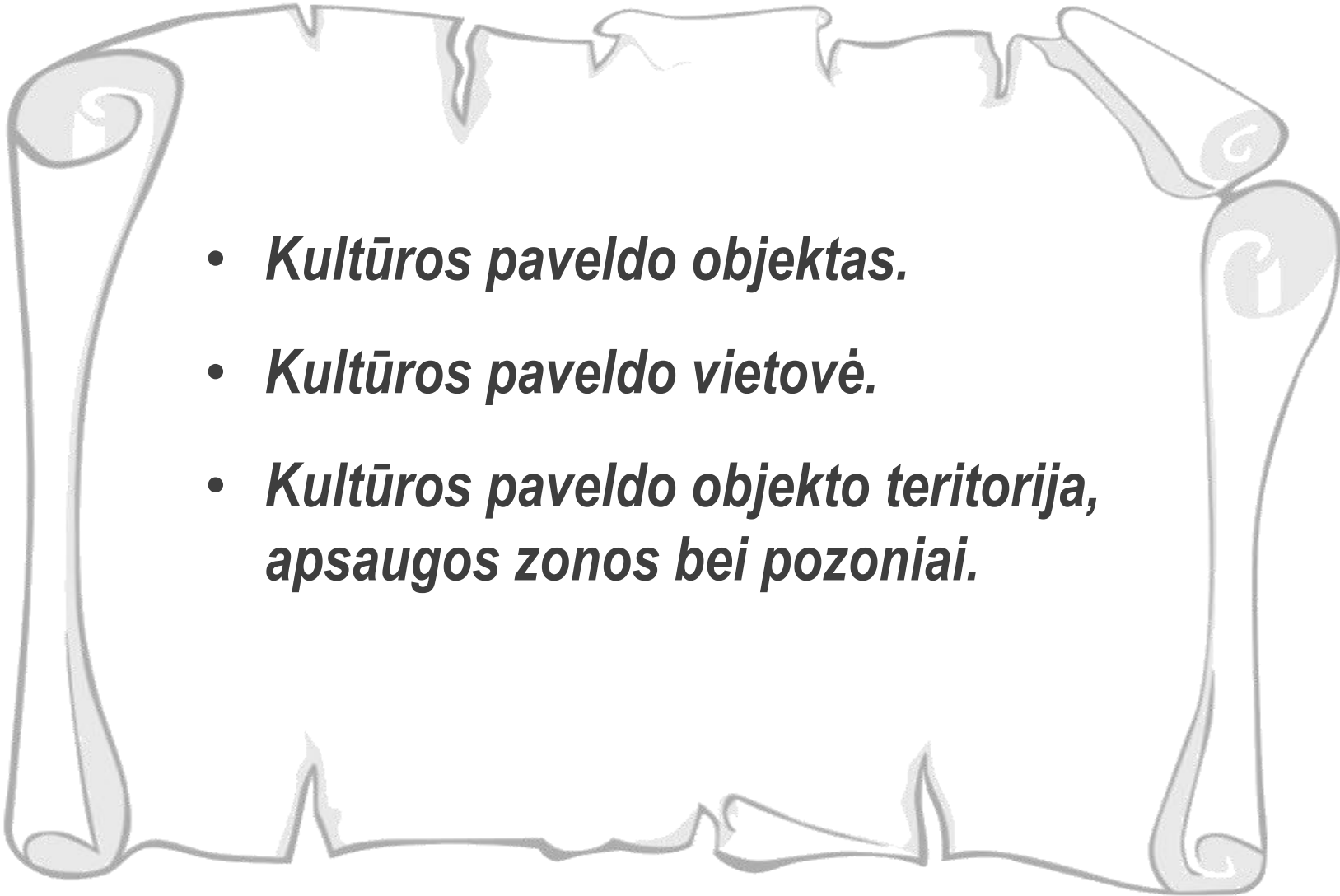
Statybos techninės veiklos pagrindinių sričių vadovai

privalo prisiimti

socialinę atsakomybę

vykdydami veiklą kultūros paveldo statinyje, kultūros paveldo objekte, jo teritorijoje, apsaugos zonoje ar vietovėje.

Socialinis - (lot. *socialis* - visuomeninis) - susijęs su visuomeniniu gyvenimu.

-
- *Kultūros paveldo objektas.*
 - *Kultūros paveldo vietovė.*
 - *Kultūros paveldo objekto teritorija, apsaugos zonos bei pozoniai.*

KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAS

Kultūros paveldo objektas

į Kultūros vertybių registrą įrašytas objektas su jam priskirta teritorija, turintis vertingųjų savybių.

Dailės Muziejus, Didžioji g. 4 buv. Chodkevičių rūmai, KVR kodas 676

KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAS

Kultūros paveldo objekto požymiai:

- ***įrašytas*** į Kultūros vertybių registrą;
- nustatytos ***vertingosios savybės***;
- nustatyta kultūros paveldo ***objekto teritorija ir apsaugos zonos***.

Kultūros paveldo objektas gali būti įrašytas į Kultūros vertybių registrą, bet vertingosios savybės nenustatytos (*nėra Vertinimo tarybos akto*).

Pvz.: Švėkšnos bažnyčios kompleksas (23604):

1. Bažnyčia (1648);

2. Šventoriaus tvora su vartais (23605);

KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAS

(23604) Bažnyčios kompleksas, Šilutės rajono sav., Švėkšnos mstl.

KULTŪROS PAVELDO STATINYS

Kultūros paveldo statinys

vertingųjų savybių turintis pastatas, jo dalis, inžinerinis statinys ar jo išlikusi dalis...

Namas Didžioji g. 6. Senamiesčio Didžiosios g. išklotinė

Kultūros paveldo statinio požymiai:

- **nejrašytas** į Kultūros vertybių registrą;
- **turi** vertingų savybių;
- **nenustatyta** teritorija, apsaugos zonos.

Kultūros paveldo statinio vertingąsias savybes nulemia aplinka, kurioje jis yra

(kultūros paveldo objekto teritorija, kompleksinis kultūros paveldo objektas, kultūros paveldo vietovė, kultūrinis rezervatas, draustinis)

KULTŪROS PAVELDO STATINYS

- Zervynų kaimo gyvenvietė įtraukta į Kultūros vertybių registrą (unikalus objekto kodas 10305), dalis objektų įtraukti kaip vertybės sudėtinės dalys.
- Dauguma kaimo pastatų neįtraukti į registrą kaip atskiri paveldo objektai, nors visi jie laikytini Zervynų kaimo vertingosiomis savybėmis.

(10305) Zervynų kaimo gyvenvietė, Varėnos rajono sav., Marcinkonių sen.

KITAS STATINYS

Kitas statinys

Statinys, kuriam nenustatytos vertingosios savybės

Kitas statinys:

- **neturi** vertingųjų savybių.

Tvarkomiesiems statybos darbams gali būti taikomi paveldosaugos reikalavimai, kai vieta, kurioje statomas, rekonstruojamas ar remontuojamas statinys patenka į kultūros paveldo teritoriją, apsaugos zoną, kultūros paveldo vietovę ar jos apsaugos zoną.

Autentiškumas

Kultūros paveldo objekto ar vietovės išlikusios savybės, apimančios pirminę ar istoriškai susiklosčiusią paskirtį, išraišką ir savitą fizinį pavidalą-formą, panaudotas medžiagas, konstrukcijas, suplanavimą, atlikimo technologiją, aplinką.

- ***Pavidalas – forma;***
- ***Medžiagiškumas;***
- ***Technologijos;***
- ***Aplinka***

Svarbiausia sąlyga - istorinė medžiaga

AUTENTIŠKUMAS

Sienos fragmentas ant Gedimino pilies kalno.

AUTENTIŠKUMAS

Kunigaikščių rūmų liekanos ant Pilies kalno (autentas), apsauginė siena – atkūrimas.

AUTENTIŠKUMAS

Pilies g. 12, Vilniuje, frontono atkūrimas

AUTENTIŠKUMAS

Polocko g. 52, Vilnius, medinės architektūros pavyzdys

Vertingoji savybė

kultūros paveldo objekto, vietovės, jų dalies ar elemento bruožas, vertingas

istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu

- Vertingųjų savybių buvimas ar nebuvimas apsprendžia, kokie darbai (tvarkomieji paveldosaugos ar tvarkomieji statybos darbai) turi būti vykdomi objekte ar vietovėje.
- Vertingųjų savybių apsauga įtakoja medžiagų ir technologijų pasirinkimą.

VERTINGOJI SAVYBĖ

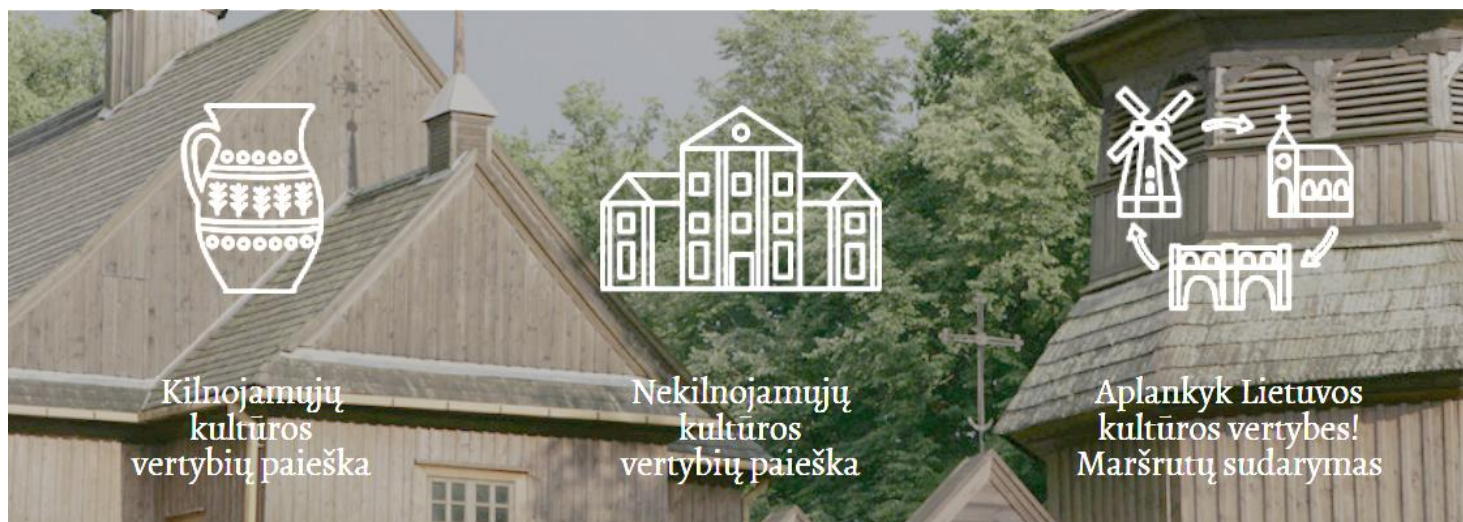
*Rumpiškės dvaro namas KVR 15856
Vertingosios savybės: fasadų architektūrinis
sprendimas, patalpų vidaus dekoras - mediniai
sienų apdailos paneliai, pirmo aukšto fojė
patalpos ir centrinės laiptinės į antrą aukštą .*

KULTŪROS VERTYBIŲ REGISTRAS

Kultūros vertybių registras <https://kvr.kpd.lt/#/>

Į Kultūros vertybių registrą ir pagal jo duomenis sudarytą nekilnojamosios kultūros vertybės pasą (registro duomenų išrašą) įrašomi šie duomenys:

- nekilnojamosios kultūros vertybės **pavadinimas**, **unikalus kodas**, **adresas**;
- vertinimo tarybos aktu (aktais) nustatytos **vertingosios savybės**;
- kartu su vertybe **saugotinos teritorijos ribos**.

KULTŪROS VERTYBIŲ REGISTRAS

Paieška:

unikalus kodas arba geografinė rodyklė.

Svarbūs duomenys projektavimui ir darbams:

- *saugojimo lygmuo;*
- *vertingųjų savybių pobūdis;*
- *vertingosios savybės (vertinimo tarybos aktas);*
- *teritorija (planas).*

KULTŪROS PAVELDO OBJEKTO TERITORIJA

Kultūros paveldo objekto teritorija

kultūros paveldo objekto užimamas ir jam naudoti reikalingas žemės sklypas, kuriam nustatomi paveldosaugos reikalavimai.

Kultūros paveldo objektui yra nustatytos vertingosios savybės (apibrėžtos Kultūros vertybių registre), todėl ir teritorijai nustatomi paveldosaugos reikalavimai (konservacinė (saugojimo) paskirtis).

Nidos švyturio statinių kompleksas, KVR 41559

KULTŪROS PAVELDO VIETOVĒ

Kultūros paveldo vietovē

teritorija pasižyminti istoriškai susiformavusiais ypatumais, visumos darna ir derme su gamtine aplinka ir kurioje yra kultūros paveldo objektų.

Minijos etnoarchitektūrinis kaimas, KVR 10322

APSAUGOS ZONOS

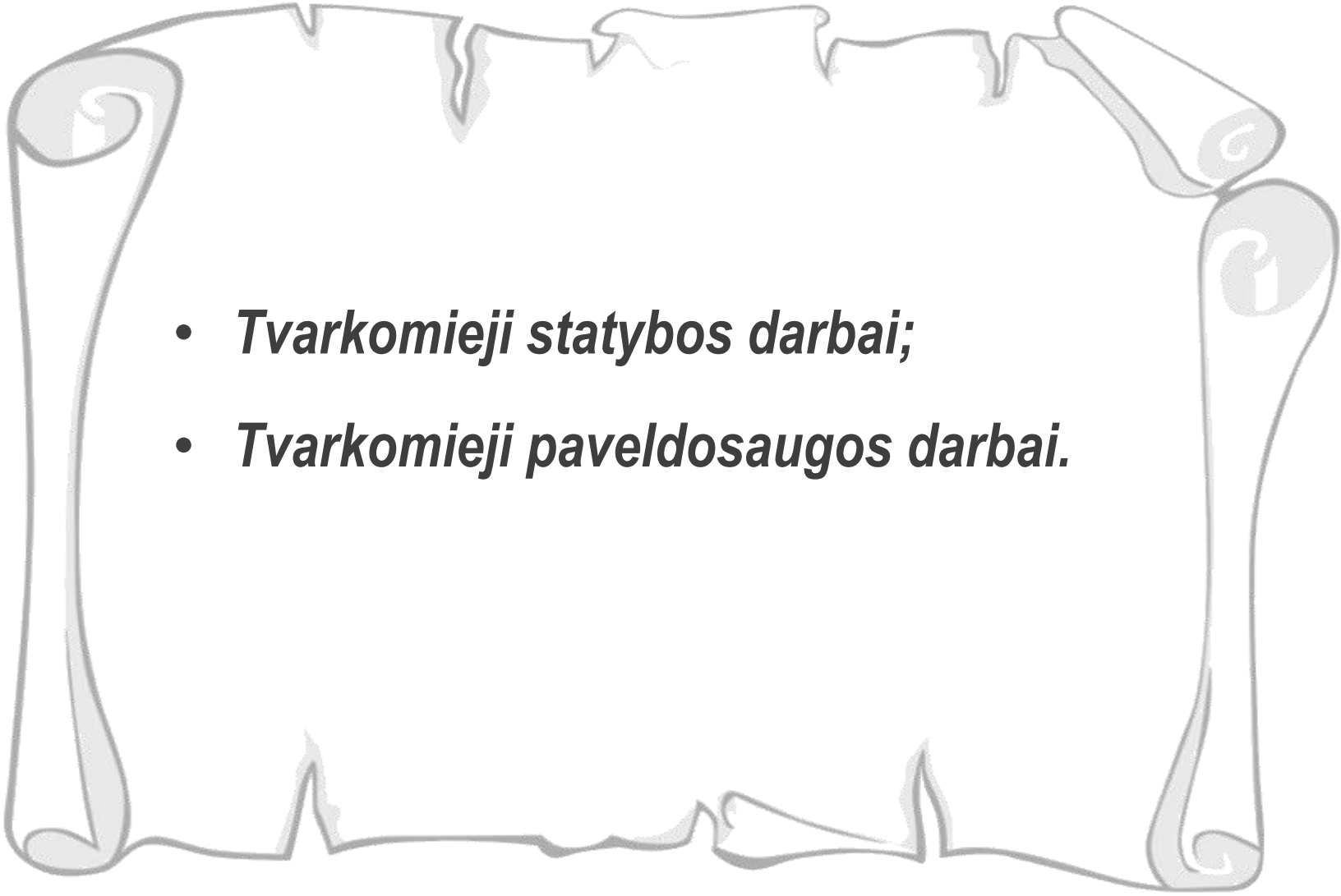
Apsaugos zona

greta saugomo kultūros paveldo objekto ar vietovės esanti teritorija, skirta apsaugoti vertingąsias savybes nuo galimos neigiamos žmogaus veiklos.

- **apsaugos nuo fizinio poveikio pozonis;**
- **vizualinės apsaugos pozonis.**

[illegible][illegible]

-
- ***Tvarkomieji statybos darbai;***
 - ***Tvarkomieji paveldosaugos darbai.***

Kultūros paveldo objekte

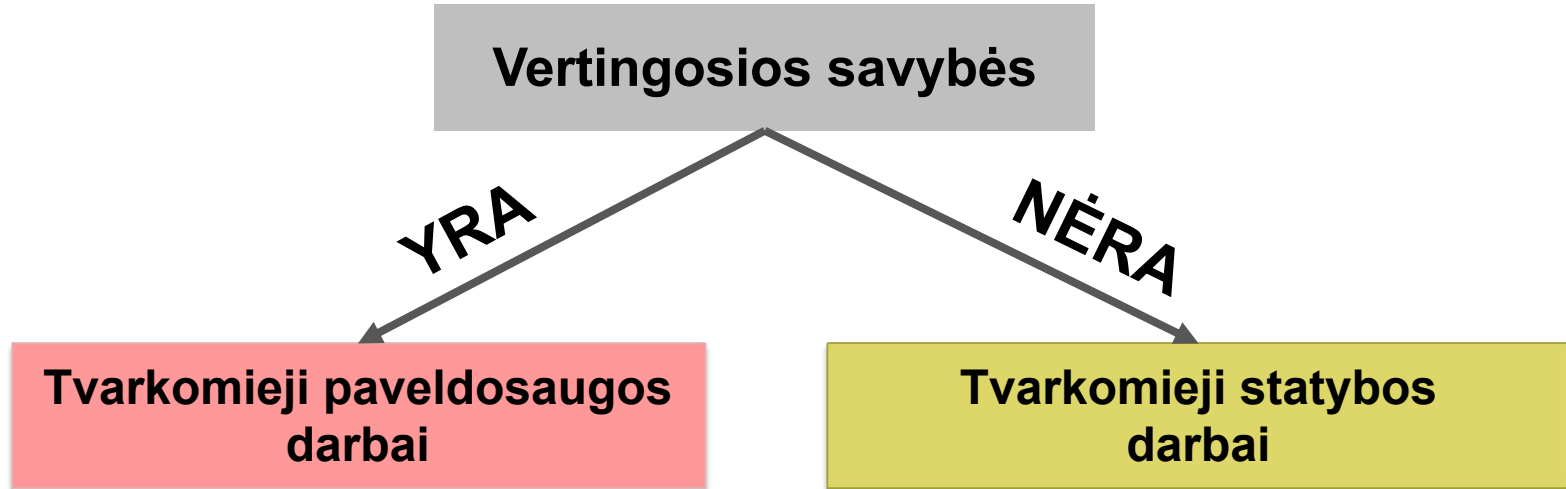
ir

Kultūros paveldo statinyje

gali būti vykdomi:

- ***tvarkomieji paveldosaugos darbai***
- ***tvarkomieji statybos darbai***

VERTINGOJI SAVYBĖ

Vertingųjų savybių apsauga įtakoja medžiagų, technologijų ir paskirties parinkimą, betarpiškai susijusi su autentiškumo apsauga.

DARBŲ RŪŠYS

Tvarkybos darbų rūšys:

- *taikomieji tyrimai;*
- *remontas;*
- *avarijos grėsmės pašalinimas;*
- *konservavimas;*
- *restauravimas;*
- *tvarkybos darbų planavimas ir projektavimas.*

Statybos darbų rūšys

- *nauja statyba;*
- *rekonstravimas;*
- *kapitalinis remontas;*
- *paprastasis remontas;*
- *griovimas.*

Tvarkomieji paveldosaugos darbai

Tvarkybos darbai, atliekami pagal specialiąsias technologijas, užtikrinančias autentiškumo išsaugojimą.

Specialiosios technologijos – tvarkybos projekte nurodytos pirminės ar istoriškai susiklosčiusios darbų atlikimo technologijos ar kitos technologijos, nustatytos remiantis atliktais tyrimais (*skiediniai, tinkai, konstrukcinės medžiagos*).

Tikslas – išsaugoti autentą.

Paskirtis – suderinti istorines medžiagas su šiuolaikinėmis technologijomis.

Norminiai dokumentai
paveldo tvarkybos reglamentai - PTR

Paveldo tvarkybos reglamentai - PTR

norminių dokumentų sistemos dalis, nustatanti tvarkomųjų paveldosaugos darbų planavimo, projektavimo, vykdymo ir kitas procedūras, užtikrinančias autentiškumo išsaugojimą.

Pvz.: PTR Projektavimo sąlygų išdavimo taisyklės;

PTR Specialiosios ekspertizės atlikimo taisyklės;

PTR Archeologinio paveldo tvarkyba;

PTR Tvarkybos darbų rūšys;

PTR Kontakto zonos „Mūras/gruntas“ sutvarkymas;

PTR Akmens mūro ir natūralaus akmens, plytų mūro paveldo tvarkyba

Taikomieji tyrimai

pažinimo darbai, kurių tikslas – surinkti duomenis apie kultūros paveldo objektą bei nustatyti ir/ar patikslinti jo vertingąsias savybes.

Tyrimai yra paveldotvarkos pagrindas

- ***Teoriniai***: istoriniai, menotyriniai, urbanistiniai.
- ***Ardomieji***: archeologiniai, architektūros natūriniai, architektūros konstrukcijų, polichromijos ir sienų tapybos ir kt.

TVARKYBOS DARBAI

Detalieji archeologiniai tyrimai – 50-asis kvartalas, Vilnius.

Kultūros paveldo objekto remontas

prarastųjų fizinių savybių atstatymo darbai, kuriuos atliekant išsaugomos vertingosios savybės (*elementų esama forma ir konstrukcijos, panaudotos medžiagos*).

Tyrimai atliekami tik tie, kurie reikalingi medžiagų suderinamumui nustatyti.

Projektas rengiamas ir darbai atliekami vadovaujantis PTR

Paprastasis ir kapitalinis remontas

kaip apibrėžta Statybos įstatyme, nesusijęs su vertingųjų savybių keitimu.

Projektas rengiamas ir darbai atliekami vadovaujantis STR

TVARKYBOS DARBAI

Skardupių bažnyčios remontas

Avarijos grėsmės pašalinimas

darbai, atliekami sunykimo grėsmei pašalinti arba kultūros paveldo objekto fizinei būklei stabilizuoti.

- Naudojamos šiuolaikinės technologijos ir medžiagos.

Visos priemonės laikinos!!!

- Po jų turi sekti kiti tvarkybos darbai: tyrimai, projektavimas, konservavimas, restauravimas.
- **Apsaugos priemonių įrengimo ir neatidėliotinių saugojimo darbų sąrašas**, patvirtintame Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2013 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. ĮV-607

TVARKYBOS DARBAI

Pastato griūtis Vilniaus g. 35, Vilniaus senamiestyje

Konservavimas

tyrimais pagrįsti darbai, kurių tikslas yra stabilizuoti esamą kultūros paveldo objekto būklę ir apsaugoti nuo savaiminio nykimo (išorinių veiksnių)

Svarbiausia – medžiagų suderinamumas

Konservavimas atliekamas naudojant medžiagas, kurių savybės yra suderinamos su kultūros paveldo objekto medžiagiškumu.

Darbai gali būti atliekami naudojant šiuolaikines technologijas.

Konservavimas – darbų rūšis, mažiausiai keičianti paveldo vertingąsias savybes.

TVARKYBOS DARBAI

Valdovų rūmų pamatų konservavimas

Restauravimas

tyrimais pagrįsti darbai, kuriais išsaugomas kultūros paveldo objekto autentiškumas ir vertingosios savybės, grąžinama pirminė išraiška.

Specialiosios technologijos ir medžiagų suderinamumas

Restauravimo darbams atlikti naudojamos specialios technologijos ir medžiagos, kurių savybės yra suderinamos su kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių medžiagiškumu.

Restauravimui taip pat priskiriami kultūros paveldo objekto prarastų dalių ir elementų savito pavidalo – formos bei medžiagiškumo atkūrimas, kai tokiems darbams naudojamos šiuolaikinės technologijos.

TVARKYBOS DARBAI

Sapiegų rūmų restauravimas

Tvarkybos darbų projektavimas

Tvarkybos darbų projektas rengiamas vadovaujantis

PTR 3.06.01:2014 „Kultūros paveldo tvarkybos darbų projektų rengimo taisyklės“

- Tvarkybos darbų projektai rengiami pagal tvarkybos darbų projektavimo sąlygas, kurias išduoda KPD arba savivaldybės padaliniai.
- Tvarkybos darbų projekte numatomi reikalingi tyrimai, tvarkybos darbų rūšys ir specialiosios technologijos.
- Tvarkybos darbų projekto sprendiniais turi būti išsaugomas paveldo objekto autentiškumas ir vertingosios savybės.

Tvarkomieji statybos darbai

Statybos ar griovimo darbai, kaip apibrėžta Statybos įstatyme, atliekami kultūros paveldo objekte, jo teritorijoje ar apsaugos zonoje, kultūros paveldo vietovėje.

Tvarkomieji statybos darbai vykdomi tose veiklos srityse, kuriose nėra vertingųjų savybių.

Metodai, medžiagos ir technologijos gali būti ir istorinės, ir šiuolaikinės, jų parinkimui nebūtini taikomieji tyrimai.

Norminiai dokumentai
statybos techniniai reglamentai - STR

TVARKOMIEJI STATYBOS DARBAI

Naujo statinio statyba

statinių neužimtame žemės paviršiaus plote ***pastatyti statinį***, ***atstatyti*** visiškai sugriuvusį, sunaikintą, nugriautą statinį.

TVARKOMIEJI STATYBOS DARBAI

Statinio rekonstravimas

perstatyti statinį - pakeisti statinio laikančiąsias konstrukcijas,
pakeičiant statinio išorės matmenis – ilgį, plotį, aukštį ir pan.

Statinio kapitalinis remontas

pertvarkyti statinį - pakeisti statinio laikančiąsias konstrukcijas,
nekeičiant statinio išorės matmenų – ilgio, pločio, aukščio.

TVARKOMIEJI STATYBOS DARBAI

Statinio paprastasis remontas

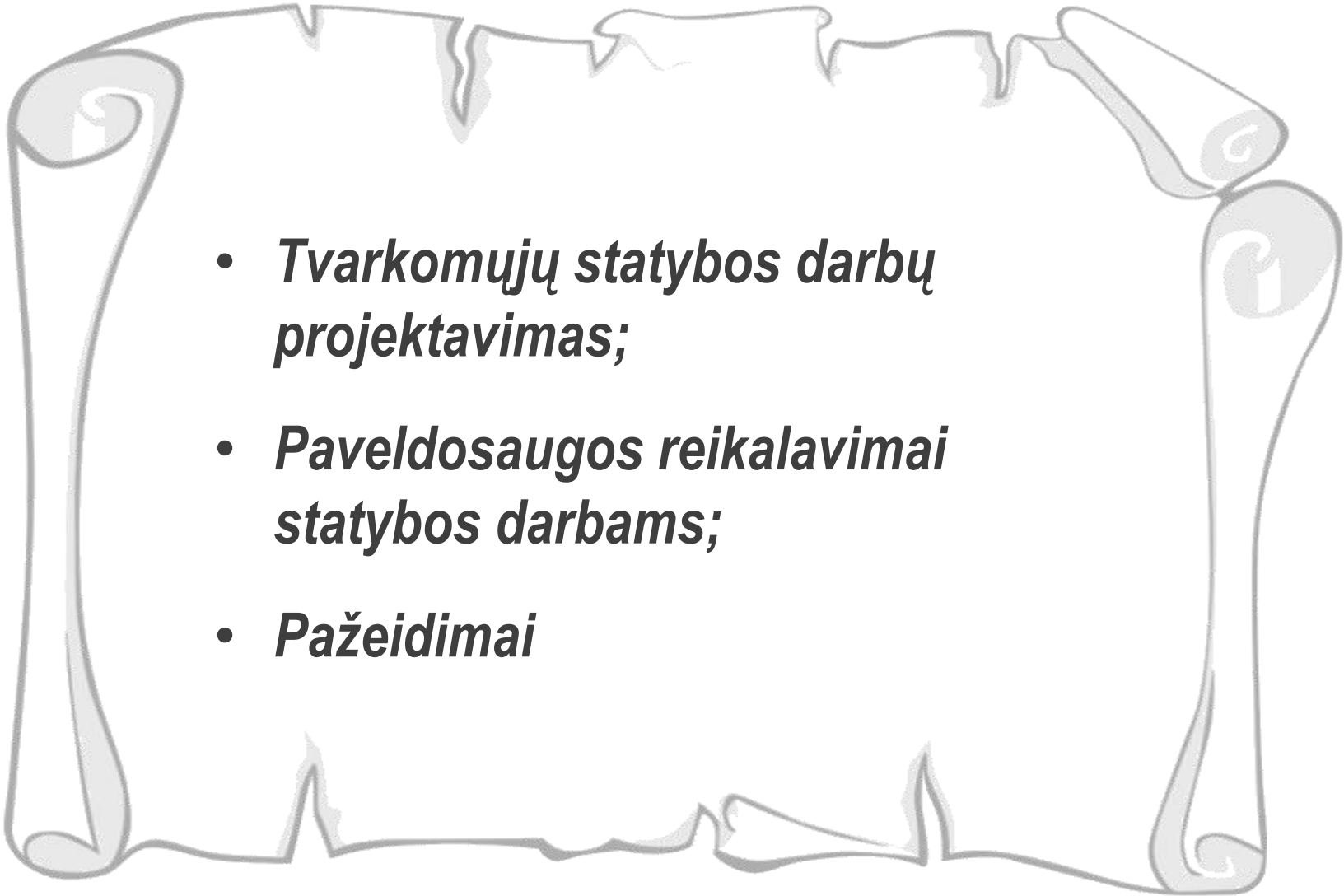
atnaujinti statinį, jo nerekonstruojant ar kapitališkai neremontuojant.

Statinio griovimas

išardyti (išmontuoti) visas statinio konstrukcijas.

-
- ***Tvarkomųjų statybos darbų projektavimas;***
 - ***Paveldosaugos reikalavimai statybos darbams;***
 - ***Pažeidimai***

Tvarkomųjų statybos darbų projektas

rengiamas vadovaujantis

STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“

- Rengiant tvarkomųjų statybos darbų projektą privaloma atsižvelgti ir įvertinti Kultūros vertybių registro duomenis (statinio vertingąsias savybes).
- Projekto sprendiniai turi įgyvendinti nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos reikalavimus.
- Tvarkomųjų statybos darbų projektiniai sprendiniai neturi naikinti ar menkinti kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių.

Privalomieji dokumentai projektavimui pradėti:

- **Specialieji paveldosaugos reikalavimai** (neprivalomi, bet rekomenduojami, jei rengiamas tvarkomųjų statybos darbų projektas).
- **Paveldosaugos reikalavimai** (privalomi, jei rengiamas tvarkybos darbų projektas ir yra vertingųjų savybių).
- **Kultūros vertybių registro duomenys** (tyrimų ataskaitos, Vertinimo tarybos aktas).

Laikinasis apsaugos reglamentas

Specialieji paveldosaugos reikalavimai

nustato paveldosaugos reikalavimus konkrečiai nekilnojamajai kultūros vertybei, jos teritorijai, konkrečiam kultūros paveldo statiniui arba nekilnojamosios kultūros vertybės teritorijoje ar apsaugos zonoje esančiam statiniui.

- Neprivalomas dokumentas, išduodamas statytojo (užsakovo) pageidavimu.
- Išduoda KPD teritoriniai skyriai, gavę savivaldybės paraišką.

Projektavimo tikslai ir uždaviniai turi neprieštarauti bendrųjų planų ir specialiųjų planų sprendiniams.

Specialieji planai:

- *kultūros paveldo vietovių ir jų apsaugos zonų tvarkymo planas;*
- *kultūros paveldo vietovės ir jos apsaugos zonos ribų planas.*

Specialiųjų planų reikalavimai privalomi ir taikomi:

- *žemės darbams, statinių ar įrenginių statybai,*
- *statinių aukščiui, tūriui, užstatymo tankiui ir intensyvumui,*
- *išorės apdailos medžiagoms,*
- *apželdinimui, želdinių aukščiui, tankiui, rūšiai,*
- *transporto srautams, jų intensyvumui.*

Privalomieji dokumentai pradėti statybos darbus:

- **Specialieji paveldosaugos reikalavimai** (neprivalomi, bet rekomenduojami).
- **Statybą leidžiantys dokumentai.**
- **Tvarkomųjų statybos darbų projektas.**
- **Paveldosaugos reikalavimai** (jei yra vertingųjų savybių).
- **Tvarkybos darbų projektas** (jei yra vertingųjų savybių).

Vykdam darbus kultūros paveldo objekte ar statinyje

privaloma vadovautis:

- ***Paveldo tvarkybos reglamentais PTR;***
- ***Statybos techniniais reglamentais STR.***

Svarbiausia – vertingųjų savybių apsauga.

Vykdam veiklą, gali iškilti nenumatytos aplinkybės (iškyla papildomų tyrimų ir po jų projektinių sprendinių koregavimo būtinybė, priimami sprendimai darbų eigoje. Tikslas – apsaugoti vertingąsias savybes).

Bendrieji reikalavimai žemės darbams

Prieš pradedant žemės darbus, būtina įvertinti:

- Kultūros vertybių registro duomenis;
- tikėtiną archeologinį paveldą;
- gruntą (judintas/nejudintas).

Stabdyti darbus

- jei pasirodytų nežinomi statiniai, archeologiniai radiniai ir pan.
- jei iškyla galimybė sunaikinti vertingąją savybę arba jos požymių turintį objektą.

Pranešti projekto vadovui, Kultūros paveldo departamentui.

STATYBOS DARBAI

Šiauliuose restauruojant XIX a. pastatytus Zubovų rūmus atkasti pamatų fragmentai.

STATYBOS DARBAI

Panevėžyje T.Moigio g., elektrikai tiesdami kabelį, atkasė skliautinį rūsį.

Reikalavimai medžiagoms, gaminiam ir mechanizmams

Būtina įvertinti:

- galimus kontaktus su statiniais, turinčiais vertingųjų savybių požymių,
- būsimą kontakto medžiagų suderinamumą,
- mechanizmų naudojimo apribojimus, susijusius su archeologiniu paveldu (judintas gruntas, gylis, archeologinis sluoksnis, kultūrinis sluoksnis).

Jeigu kultūros paveldo statinio pamatai susiję su vertingosiomis savybėmis, jie turi būti tvarkomi vadovaujantis

PTR „Kontakto zonos „Mūras/gruntas“ sutvarkymas. Pamatų tvirtinimas“

jei nesusiję – vadovaujantis statybos norminiais dokumentais.

Vertingųjų savybių apsauga statybos darbų metu

Apsaugoti objekto vertingas savybes nuo sužalojimo ar praradimo

apdengti, apsaugoti darbų metu, saugiai sandėliuoti

Atsakingas asmuo privalo žinoti kultūros paveldo statinio, kultūros paveldo objekto jo teritorijoje, apsaugos zonoje ar vietovėje esančias vertingąsias savybes

Kultūros vertybių registro duomenys

Atliekant tvarkomuosius statybos darbus

kultūros paveldo statinyje, kultūros paveldo objekte, kultūros paveldo objekto teritorijoje, kultūros paveldo vietovėje,

ypatingai svarbu:

autentiškumo išsaugojimas,

medžiagų suderinamumas,

atsakingas mechanizmų naudojimas.

Kriterijai, apibūdinantys teigiamus veiklos rezultatus *paveldosaugos aspektu:*

- Atitikimas teritorijų planavimo dokumentų nuostatomis;
- Vertingųjų savybių ir autentiškumo išsaugojimas;
- Kultūros paveldo objekto pertvarkymas naudoti, minimaliai keičiant vertingąsias savybes.

ISTORINĖS TECHNOLOGIJOS

Istorinės statybos technologijos:

Istorinių skiedinių pagrindas – **kalkės + smėlis**

Nuo XIX a. pab. jau naudojamas cementas

Skirtinga sąveika su išorės veiksniais (drėgme): kalkinis skiedinys stumia drėgmę, cementinis - sugeria.

Suderinamumo galimybė menka.

Šiuolaikinės technologijos išsprendžia šią problemą.

Istorinio mūro būdingi bruožai:

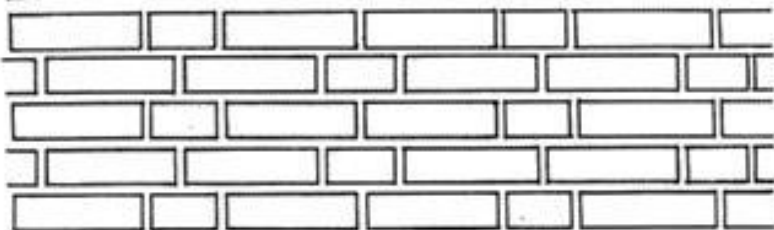
- **baltiškasis**, be sistemos, XIV a, I p.
- **gotiškasis** – ilgos, plačios ir storos plytos, siūlės rievėtos, keramikinės plytos, tarp jų sienose akmenys, XIV-XVII a.;
- **renesansinis** – ilgos, plačios, plonesnės už gotiškasis, tačiau pakankamai storos, fasadai pradėti tinkuoti, mažai lauko riedulių;
- **barokinis** – ilgos, plačios, storis mažesnis, XVII a.

Bendras bruožas:

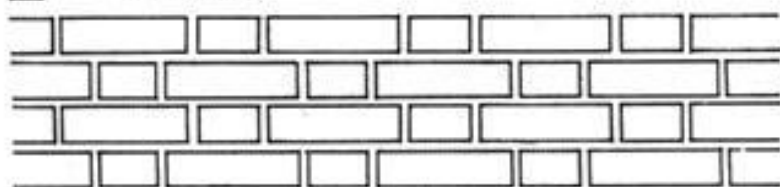
didelės plytos, kalkinis skiedinys, cokolyje su moliu

ISTORINIS MŪRAS

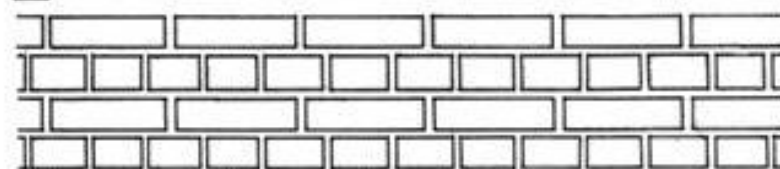
1 BALTIŠKOJI (VENDINĖ)

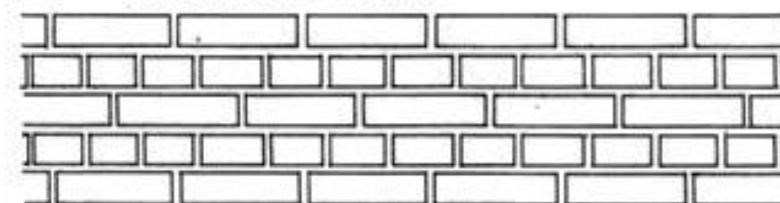
2 GOTIKINĖ

3 RENESANSINĖ GRANDININĖ

4 RENESANSINĖ KRYŽMINĖ

ISTORINIS MŪRAS

Šv. Mikalojaus bažnyčios siena Vilniuje

KONSTRUKCIJŲ STIPRINIMAS

Pažeisto istorinio mūro konstrukcijų laikinas stiprinimas (būdai, medžiagos):

- mediniai spyriai;
- metalinės templės ir jų įtempimo prietaisai;
- ramsčių sistema;
- klojiniai;

Tikslas - pašalinti avarijos grėsmę.

Uždavinys - suderinti medžiagas.

Vadovautis PTR „Mūro konstrukcijų stiprinimas“.

KONSTRUKCIJŲ STIPRINIMAS

Inžinerinis įrenginys ar inžinerinė komunikacija negali griauti (kirsti) skliauto, įrengimo vieta ar metodas neturi menkinti vertingųjų savybių, naikinti polichrominės tapybos ir pan.

pvz.: instaliacija Šv. Jurgio bažnyčioje pravesta per freskoje pavaizduotą veidą; ventiliacijos kanalas Universiteto auditorijoje suprojektuotas per kryžminį skliautą ir pan.

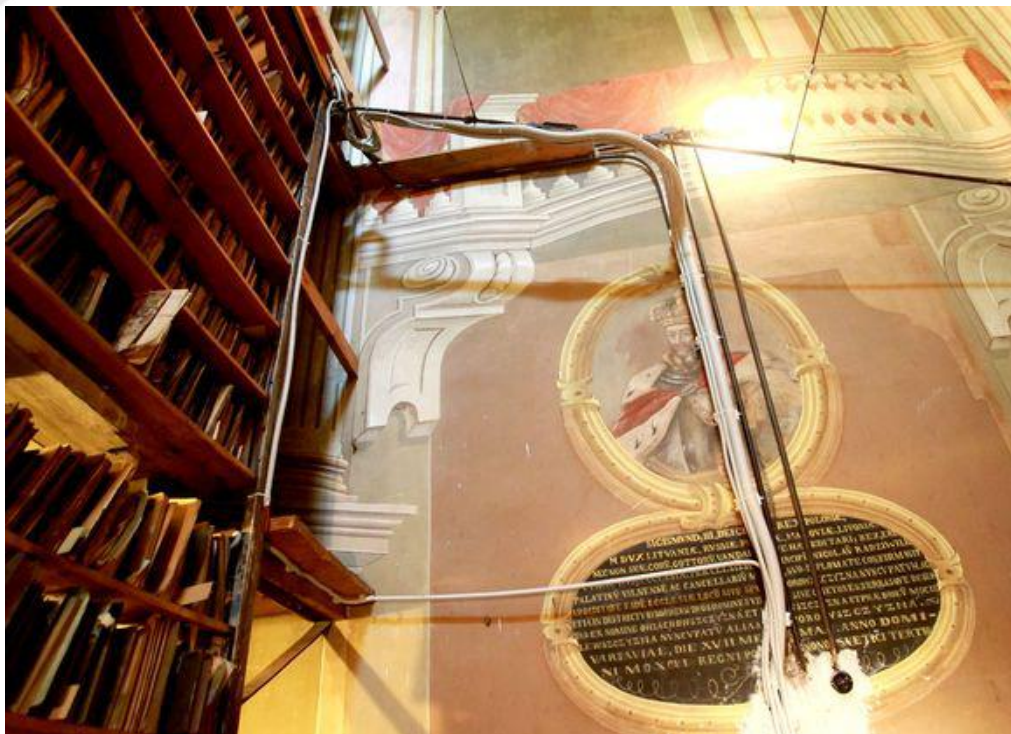
Dažnas reiškiny – gotikinio, renesansinio mūro kirtimas, griovimas, naikinimas, pritaikant patalpas dabarties poreikiams.

Privaloma įvertinti objekto unikalumą, t.y. atsižvelgti į Kultūros vertybių registro duomenis.

PAŽEIDIMAI

PAŽEIDIMAI

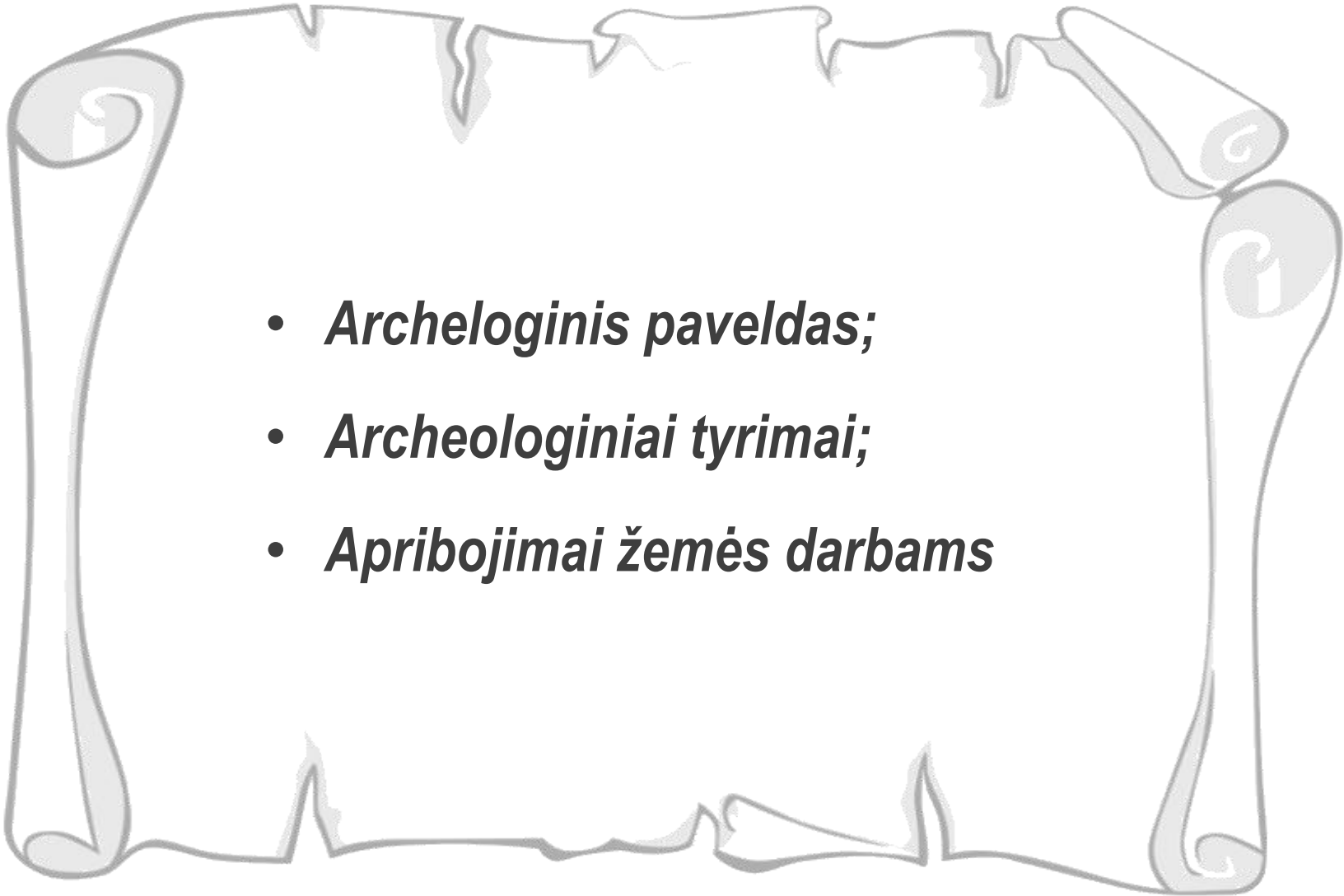
Vilniaus senosios regulos karmelitų vienuolyno statinių ansamblio Šv. Jurgio bažnyčia KVR 28123

2008 m. laidai ir kita įranga prikalta tiesiai ant vertingų freskų.

PAŽEIDIMAI

-
- *Archeloginis paveldas;*
 - *Archeologiniai tyrimai;*
 - *Apribojimai žemės darbams*

Archeologiniai radiniai

žmogaus sukurti ar turintys žmogaus būties ženklą (žmogaus veiklos rezultatas) daiktai ar jų liekanos ir senovės žmonių palaikai.

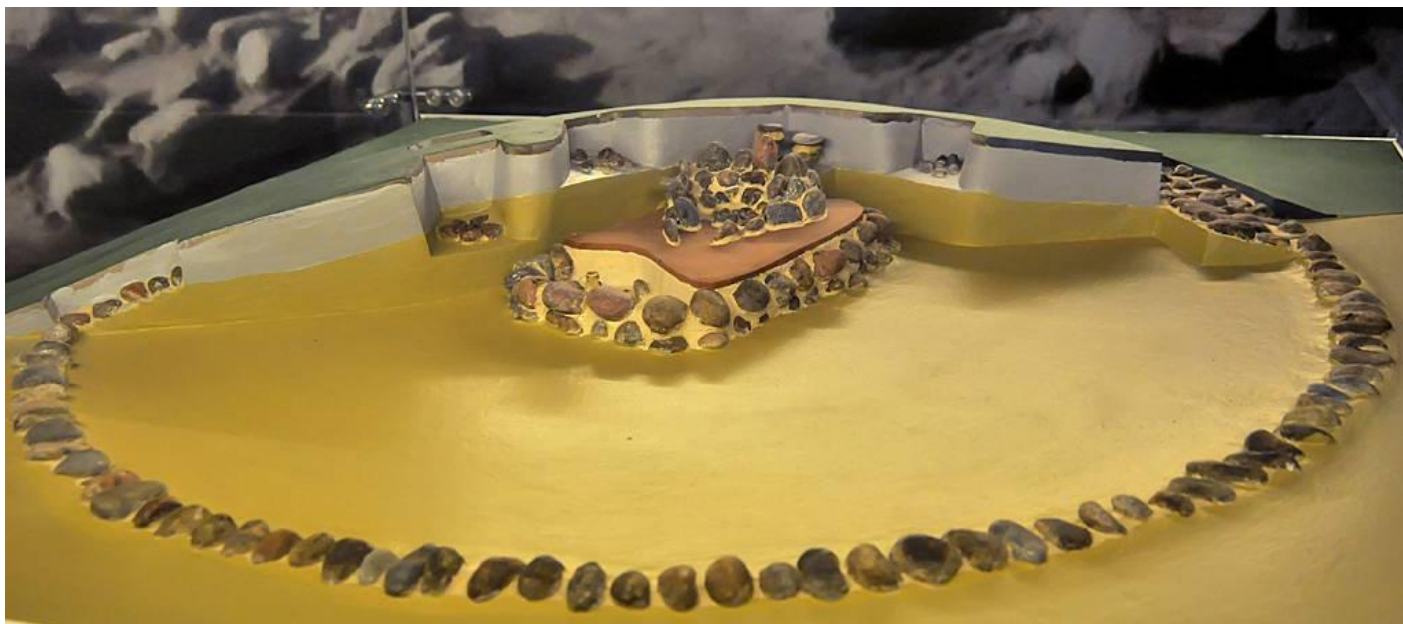

Klaipėdos pilies archeologiniai radiniai

Archeologinio paveldo objektas

praeities ūkinės ar gynybinės veiklos, gyvenamoji, laidojimo ar kulto vieta, po vandeniu ar iš dalies po vandeniu esantis objektas.

Skiriamasis požymis –žmogaus veikla.

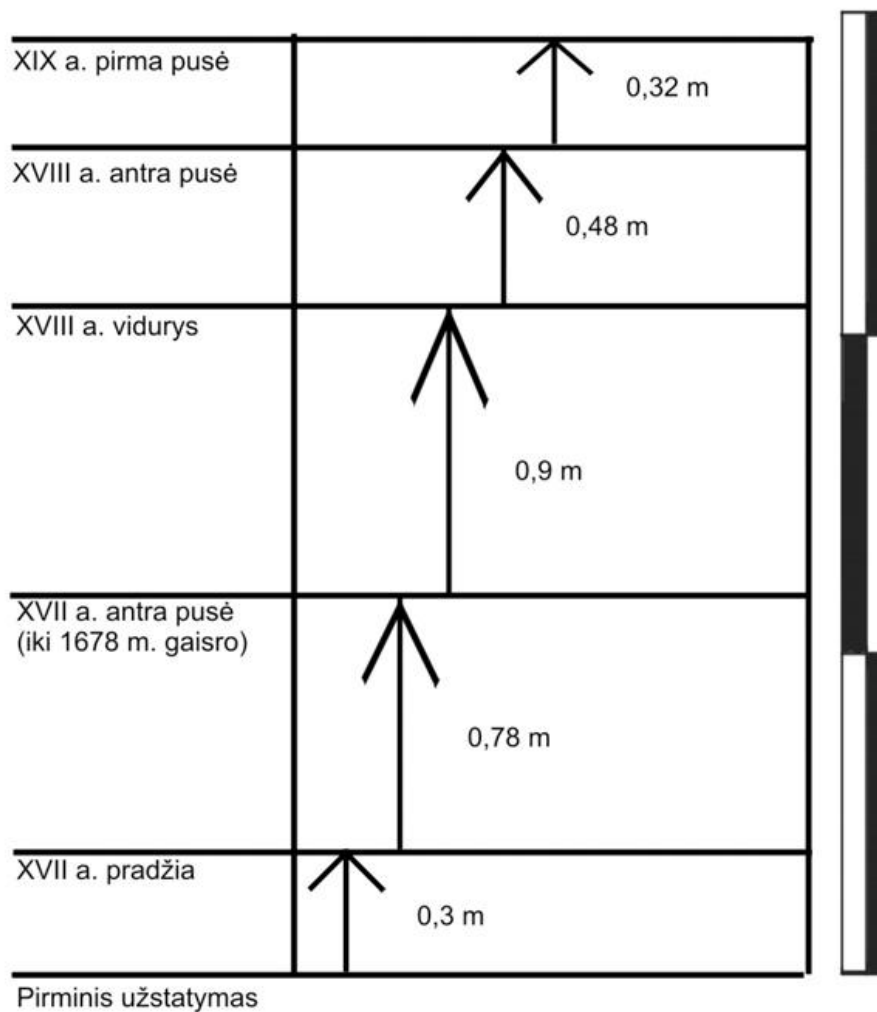

Ėgliškių didžiojo pilkapio (Kretingos r.) rekonstrukcija

ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

- **Archeologinis sluoksnis** – iki 1800 m. susidaręs kultūrinis sluoksnis, kurio struktarcheologiniai tyrimai arba jame esantys archeologiniai radiniai yra vienintelis arba vienas iš pagrindinių mokslinių duomenų šaltinių;
- **Kultūrinis sluoksnis** – žemės sluoksnis (nuo įžemio iki jos paviršiaus), kuriame yra išlikusių žmogaus praeities veiklos pėdsakų;
- **Judintas gruntas** – perkasto, kasinėto ar supiltinio grunto sluoksnis;

ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

Fridricho priemiesčio Klaipėdoje kultūriniai sluoksniai

Archeologiniai tyrimai privalomi, kai:

- mokslo tikslais reikia ištirti žemėje, po vandeniu esančius archeologinius objektus;
- nėra ar trūksta papildomos informacijos apie archeologinį paveldą;
- reikia pagrįsti tvarkybos, statybos ar kraštotvarkos darbų projektus kultūros paveldo objektuose ar jų teritorijose;
- kai atliekant tvarkybos ar statybos darbus aptinkamos archeologinio pobūdžio vertingosios savybės ar yra šių savybių buvimo ar sužalojimo tikimybė;
- atliekant atranką dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai (jei yra archeologinių objektų buvimo tikimybė);
- numatyta galimybė keisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį leidžiant naujų statinių statybą;
- numatoma vykdyti žemės judinimo darbus XIX–XX amžiuje vykusių įvykių (karų, sukilimų ar pan.) vietose, tuo metu nužudytų asmenų palaidojimo vietose, neveikiančių kapinių vietose.

Archeologinių tyrimų projekte

numatoma:

- tyrimų pobūdis (žvalgymai, žvalgomieji tyrimai, detalieji tyrimai);
- tyrimų apimtis (plotas, perkasų ar šurfų kiekis, gylis, dydis, išdėstymas, darbų terminai).

Vadovaujamas PTR „Archeologinio paveldo tvarkyba“

ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

Archeologiniai žvalgymai

gali būti atliekami:

- *žemės darbų vietose, kai gruntas judinamas 50 cm gylyje;*
- *vykdant rūšių ir kitokių požeminių patalpų valymo darbus;*
- *statinių pamatų atkasimo vietose;*
- *pavieniams stulpams arba atramoms gręžiamose vietose.*

Jeigu tokių archeologinių žvalgymų metu aptinkamas archeologinis sluoksnis, iki projekcinio šių darbų gylio turi būti atliekami žvalgomieji archeologiniai tyrimai arba detalieji archeologiniai tyrimai.

Mechanizuotai kasti leidžiama:

- *kasti XIX–XXI a. kultūrinius sluoksnius,*
- *perkasto, kasinėto ar supiltinio grunto sluoksnius,* kuriuose nėra išlikę archeologinio pobūdžio vertingųjų savybių,
- *pašalinti* iš perkasų ir šurfų archeologinių tyrimų metu iškastą gruntą.

Kultūrinio sluoksnio buvimas ir leidžiamo mechanizuoto kasimo gylis nustatomas archeologiniais tyrimais.

Žemės darbų (kasimo, žemės paviršiaus dangų remonto, pakeitimo ir pan.) vietose gruntas gali būti judinamas *iki 50 cm gylyje*.

Arrived at Mamel, Dange
 1st of July 1891
 1st of July 1891

Kelly
 Kelly

Mamel, Dange.

Arrived at Mamel, Dange

KLAIPĖDOS KULTŪROS PAVELDAS

Statybos inžinierių veikla turi prisidėti prie nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos:

- *išsaugoti Lietuvos nekilnojamąjį kultūros paveldą,*
- *perduoti ateities kartoms,*
- *sudaryti sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis.*

Ačiū už dėmesį

